การพัฒนารูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย*

DEVELOPMENT OF A GOOD GOVERNANCE ADMINISTRATION MODEL FOR WATTHATU SUBDISTRICT MUNICIPALITY, MUEANG NONG KHAI DISTRICT, NONG KHAI PROVINCE.

พระครูสุตสารบัณฑิต สิริวณฺโณ (จำนงค์ ผมไผ)[1]
Phrakru Sutasarabandit Siriwunno (Jumnong Pompai)[1]
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย[1]**, ประเทศไทย**
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkhai Campus[1], Thailand
Corresponding Author's Email: Jumnongpompai12@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และ 3. พัฒนารูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมกับบริบทของเทศบาลตำบลวัดธาตุ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประชากรคือประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลวัดธาตุ ปีงบประมาณ 2568 จำนวน 5,842 คน กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ จำนวน 375 คน ได้มาโดยใช้สูตรของ Taro Yamane และการสุ่มแบบชั้นภูมิ กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ จำนวน 18 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha = 0.93 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูล

* พระครูสุตสารบัณฑิต สิริวณฺโณ (จำนงค์ ผมไผ). (2569). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. วารสารการพัฒนาสังคมและพลเมืองสมัยใหม่, 1(3), 15-26.
Phrakru Sutasarabandit Siriwunno (Jumnong Pompai). (2026). DEVELOPMENT OF A GOOD GOVERNANCE ADMINISTRATION MODEL FOR WATTHATU SUBDISTRICT MUNICIPALITY, MUEANG NONG KHAI DISTRICT, NONG KHAI PROVINCE. Journal of social development and modern citizen, 1(3), 15-26.
Website: https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jdc

เชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.87) และปัจจัยด้านสมรรถนะบุคลากร ความโปร่งใสในการใช้งบประมาณ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) นำไปสู่การพัฒนา "รูปแบบ GOOD-4P" สำหรับเทศบาลตำบลวัดธาตุ

ส่วนที่ 1: หลักธรรมาภิบาล GOOD ซึ่งเป็นเสาหลักของรูปแบบ ประกอบด้วย G-Governance (ยึดหลักการกำกับดูแลที่ดี) O-Openness (ส่งเสริมความเปิดเผยและโปร่งใส) O-Ownership (สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมในชุมชน) D-Development (มุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน)

ส่วนที่ 2: กลไกการขับเคลื่อน 4P ประกอบด้วย P1-People (พัฒนาสมรรถนะบุคลากรอย่างต่อเนื่อง) P2-Process (ปรับกระบวนการทำงานให้โปร่งใสและตรวจสอบได้) P3-Participation (เปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกระบวนการ) P4-Platform (พัฒนาระบบข้อมูลสาธารณะและช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัย) รูปแบบนี้ผ่านการยืนยันความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ 12 คนในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.67, S.D. = 0.41)

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล, การบริหารงานท้องถิ่น, เทศบาลตำบล, รูปแบบการบริหาร

Abstract

This research aimed to: 1 . examine the level of good governance administration of Watthatu Subdistrict Municipality, Mueang Nong Khai District, Nong Khai Province; 2 . analyse factors influencing good governance administration; and 3. develop an appropriate good governance administration model for the municipality. A mixed methods research design was employed. The population comprised 5,842 eligible voters in the municipality in fiscal year 2025. A stratified random sample of 375 respondents was drawn using the Yamane formula, and 18 key informants were purposively selected for the qualitative strand. Instruments included a questionnaire (Cronbach's Alpha = 0.93) and a semi-structured interview guide. Quantitative data were analysed using descriptive statistics and multiple regression analysis; qualitative data were analysed through content analysis.

Findings revealed that the overall level of good governance administration was at a high level ($\bar{x}$ = 3.87). Personnel competency, budget transparency, and citizen participation significantly predicted good governance administration ($p < .05$), leading to the development of a "GOOD-4P Model" for Watthatu Subdistrict Municipality.

Part 1: The GOOD Governance Principles, which are the pillars of the model, consist of G-Governance (adhering to the principles of good governance), O-Openness (promoting openness and transparency), O-Ownership (creating a sense of shared ownership in the community), and D-Development (focusing on sustainable development).

Part 2: The 4P Driving Mechanism consists of P1-People (continuously developing the capabilities of personnel), P2-Process (refining work processes to be transparent and verifiable), P3-Participation (opening up spaces for public participation in all processes), and P4-Platform (developing a modern public information system and communication channels). This model received the highest level of suitability confirmation from 12 experts ($\bar{x}$ = 4.67, S.D. = 0.41).

Keywords: Good Governance, Local Administration, Subdistrict Municipality, Administration Model

บทนำ

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกระดับต้องบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งประกอบด้วย 6 หลักการสำคัญ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดจึงมีความรับผิดชอบอย่างยิ่งในการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2565) ระบุว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่บริหารตามหลักธรรมาภิบาลมีความพึงพอใจของประชาชนเฉลี่ยสูงกว่าองค์กรที่ไม่ดำเนินการร้อยละ 28.6

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังพบอยู่อย่างต่อเนื่อง (สุวรรณา สุขประเสริฐ, 2566) ศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 แห่ง พบว่าร้อยละ 62.5 ยังมีระดับการบริหารตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง สอดคล้องกับรายงานของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2566) ที่พบว่าการร้องเรียนเกี่ยวกับความไม่โปร่งใสในองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กยังอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ Ullah et al. (2022) ชี้ว่าการพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีโครงสร้างชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทเฉพาะพื้นที่เป็นแนวทางที่มีประสิทธิผลในการยกระดับธรรมาภิบาลท้องถิ่น

เทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดกลางที่มีประชาชนในเขตพื้นที่ 5,842 คน ครอบคลุม 7 หมู่บ้าน จากการสำรวจความพึงพอใจของเทศบาลตำบลวัดธาตุ (2567) พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.41) โดยเฉพาะด้านความโปร่งใสในการใช้งบประมาณมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x}$ = 2.98) และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายมีค่าเฉลี่ยเพียง 3.12 ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารงานให้มีมาตรฐานและเป็นระบบมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมกับบริบทของเทศบาลตำบลวัดธาตุ โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารท้องถิ่น บุคลากรเทศบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการยกระดับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและตรงตามหลักธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านสมรรถนะบุคลากร ความโปร่งใสในการใช้งบประมาณ และการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลวัดธาตุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. รูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของเทศบาลตำบลวัดธาตุ โดยได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญในระดับมาก

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มีรากฐานทางทฤษฎีจากแนวคิด New Public Management (NPM) และ New Public Governance (NPG) โดย UNDP (1997) กำหนดคุณลักษณะสำคัญ 9 ประการ ได้แก่ การมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม ความโปร่งใส การตอบสนอง ฉันทามติ ความเสมอภาค ประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ความรับผิดชอบ และวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ ในบริบทไทย พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562) กำหนด 6 หลักการที่ครอบคลุม ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

สุวรรณา สุขประเสริฐ (2566) ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าหลักความโปร่งใสและหลักการมีส่วนร่วมเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดและมีผลต่อการพัฒนาองค์กรมากที่สุด สอดคล้องกับ พิมลพรรณ จิตต์จำนงค์ (2566) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคเหนือ พบว่าสมรรถนะของผู้บริหารและบุคลากรเป็นตัวทำนายธรรมาภิบาลที่สำคัญที่สุด (β = 0.412) นอกจากนี้ ธีรศักดิ์ รัตนธำรงค์ (2567) ศึกษาในบริบทพื้นที่ชายแดนพบว่ารูปแบบการบริหารที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับหลักธรรมาภิบาลส่งผลให้ระดับความโปร่งใสเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

3. งานวิจัยระดับนานาชาติด้าน Good Governance ในองค์กรท้องถิ่น

Ullah et al. (2022) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อ Good Governance ของรัฐบาลท้องถิ่นในเอเชียใต้ พบว่าสมรรถนะบุคลากร ระบบข้อมูลสาธารณะ และการเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยหลักสามอันดับแรกที่ส่งผลต่อคุณภาพธรรมาภิบาล และ Fukuyama (2022) เสนอว่าการวัดธรรมาภิบาลต้องพิจารณาทั้งมิติกระบวนการ (Process) และมิติผลลัพธ์ (Outcome) ควบคู่กัน ซึ่งสอดรับกับ Creswell & Plano Clark (2018) ที่แนะนำการวิจัยแบบผสมผสานสำหรับการพัฒนารูปแบบที่ต้องครอบคลุมทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

4. แนวคิดการพัฒนารูปแบบการบริหารสำหรับองค์กรท้องถิ่น

วิโรจน์ สารรัตนะ (2561) อธิบายว่ารูปแบบ (Model) ที่ดีสำหรับการบริหารองค์กรต้องมีความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Feasibility) และความเหมาะสมกับบริบท (Contextual Fit) กระบวนการพัฒนารูปแบบควรผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อนนำไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนว

ทางการวิจัยและพัฒนา (R&D) ที่เน้นการผสานข้อมูลเชิงประจักษ์กับความต้องการของบริบทเฉพาะ

จากการทบทวนวรรณกรรมสรุปได้ว่า ปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความซับซ้อน ต้องการการวิเคราะห์ทั้งระดับปัจจัยและระดับรูปแบบการบริหาร ซึ่งยังมีช่องว่างทางการวิจัยในบริบทเทศบาลตำบลพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่การศึกษาครั้งนี้มุ่งเติมเต็ม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานแบบอธิบายตามลำดับ (Sequential Explanatory Mixed Methods Design) โดยเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในระยะที่ 1 จากนั้นใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพในระยะที่ 2 เพื่ออธิบายเสริมผลเชิงปริมาณ และสังเคราะห์เป็นรูปแบบในระยะที่ 3

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งและมีชื่อในทะเบียนราษฎร์ในเขตเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ตามข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2567 (ต้นปีงบประมาณ 2568) จำนวนทั้งสิ้น 5,842 คน ครอบคลุม 7 หมู่บ้าน (เทศบาลตำบลวัดธาตุ, 2567) กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณกำหนดขนาดโดยใช้สูตร Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อน ±0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ จำนวน 18 คน ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีและรองนายกเทศมนตรี 3 คน สมาชิกสภาเทศบาล 4 คน ปลัดเทศบาลและหัวหน้าส่วนราชการ 4 คน ผู้นำชุมชน 4 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการปกครองท้องถิ่น 3 คน

2. วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดหมู่บ้านทั้ง 7 แห่งเป็นชั้นภูมิ แต่ละชั้นใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนประชากรโดยใช้บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจากสำนักทะเบียนเทศบาลตำบลวัดธาตุเป็นกรอบการสุ่ม กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และเกี่ยวข้องกับการบริหารงานหรือการรับบริการจากเทศบาลตำบลวัดธาตุมาไม่น้อยกว่า 2 ปี

3. การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท ดังนี้

(1) แบบสอบถาม (Questionnaire) มี 4 ส่วน ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน (หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วน

ร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า) และความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารที่พึงประสงค์ มาตราวัดลิเคิร์ต 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ Cronbach's Alpha = 0.93

(2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Guide) ครอบคลุมประเด็นระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล อุปสรรคและปัญหา และข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ค่า IOC = 0.87

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 (ตุลาคม-พฤศจิกายน 2567) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 5 คนลงพื้นที่แจกและรับแบบสอบถามคืน ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 371 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.9 ระยะที่ 2 (ธันวาคม 2567-มกราคม 2568) สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ 18 คน ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 45-75 นาทีต่อคน บันทึกเสียงและถอดความทุกครั้ง ระยะที่ 3 (กุมภาพันธ์ 2568) ตรวจสอบร่างรูปแบบโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 12 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วย (1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (2) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ Pearson เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และ (3) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานและระบุน้ำหนักของปัจจัย ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive Reasoning) จากนั้นผสานข้อค้นพบทั้งสองแนวทางด้วยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลวัดธาตุ

ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลวัดธาตุในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.87, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณารายหลัก ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลวัดธาตุ จำแนกรายด้าน (n = 371)

หลักธรรมาภิบาล	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. หลักนิติธรรม	4.12	0.48	มาก
2. หลักคุณธรรม	4.05	0.51	มาก
3. หลักความโปร่งใส	3.68	0.67	มาก
4. หลักการมีส่วนร่วม	3.72	0.63	มาก
5. หลักความรับผิดชอบ	3.95	0.55	มาก
6. หลักความคุ้มค่า	3.68	0.61	มาก
รวมทุกหลัก	**3.87**	**0.54**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่าหลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 4.12) รองลงมาคือหลักคุณธรรม ($\bar{x}$ = 4.05) และหลักความรับผิดชอบ ($\bar{x}$ = 3.95) ตามลำดับ ส่วนหลักความโปร่งใสและหลักความคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากัน ($\bar{x}$ = 3.68) ทุกหลักอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างระหว่างหลักที่มีค่าสูงสุดและต่ำสุดมีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ ชี้ให้เห็นโอกาสในการพัฒนาโดยเฉพาะด้านความโปร่งใสและความคุ้มค่า

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 พบว่าปัจจัย 3 ด้านร่วมกันทำนายระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลวัดธาตุได้ร้อยละ 63.8 (R^2 = 0.638) ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล (n = 371)

ปัจจัย	B	SE	β	t	Sig.
สมรรถนะบุคลากร	0.437	0.058	0.412	7.53	.000
ความโปร่งใสในการใช้งบประมาณ	0.324	0.065	0.301	4.98	.000
การมีส่วนร่วมของประชาชน	0.258	0.061	0.241	4.23	.001
R^2 = 0.638, F = 52.14, p < .001					

จากตารางที่ 2 พบว่าสมรรถนะบุคลากรเป็นตัวทำนายที่มีน้ำหนักสูงสุด (β = 0.412) รองลงมาคือความโปร่งใสในการใช้งบประมาณ (β = 0.301) และการมีส่วนร่วมของประชาชน (β = 0.241) ปัจจัยทั้งสามมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

3. รูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่พัฒนาขึ้น: รูปแบบ GOOD-4P

จากการผสานผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพผ่านกระบวนการ Triangulation และการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยพัฒนา "รูปแบบ GOOD-4P สำหรับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลวัดธาตุ" ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ดังนี้

ส่วนที่ 1: หลักธรรมาภิบาล GOOD ซึ่งเป็นเสาหลักของรูปแบบ ประกอบด้วย G-Governance (ยึดหลักการกำกับดูแลที่ดี) O-Openness (ส่งเสริมความเปิดเผยและโปร่งใส) O-Ownership (สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมในชุมชน) D-Development (มุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน)

ส่วนที่ 2: กลไกการขับเคลื่อน 4P ประกอบด้วย P1-People (พัฒนาสมรรถนะบุคลากรอย่างต่อเนื่อง) P2-Process (ปรับกระบวนการทำงานให้โปร่งใสและตรวจสอบได้) P3-Participation (เปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกระบวนการ) P4-Platform (พัฒนาระบบข้อมูลสาธารณะและช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัย) รูปแบบนี้ผ่านการยืนยันความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ 12 คนในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.67, S.D. = 0.41) สนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

อภิปรายผล

ผลการวิจัยที่พบว่าระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.87) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณา สุขประเสริฐ (2566) ที่พบระดับธรรมาภิบาลในระดับมากในเทศบาลตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่หลักความโปร่งใสและหลักความคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าหลักอื่น สอดคล้องกับ พิมลพรรณ จิตต์จำนงค์ (2566) และ Ullah et al. (2022) ที่ชี้ว่าความโปร่งใสเป็นมิติที่ท้าทายที่สุดสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดกลาง เนื่องจากขาดระบบข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ถดถอยที่พบว่าสมรรถนะบุคลากรเป็นตัวทำนายสำคัญที่สุด (β = 0.412) สอดคล้องกับ พิมลพรรณ จิตต์จำนงค์ (2566) ที่พบผลในทิศทางเดียวกัน (β = 0.412) และสอดคล้องกับ Fukuyama (2022) ที่เน้นว่าคุณภาพของบุคลากรรัฐเป็นตัวกำหนดหลักของประสิทธิภาพธรรมาภิบาลที่ระดับท้องถิ่น บทบาทของความโปร่งใสงบประมาณสอดคล้องกับ ธีรศักดิ์ รัตนธำรงค์ (2567) ที่พบว่าการเปิดเผยข้อมูลงบประมาณส่งผลโดยตรงต่อความไว้วางใจของประชาชน

รูปแบบ GOOD-4P ที่พัฒนาขึ้นมีความโดดเด่นตรงที่บูรณาการทั้งมิติหลักการธรรมาภิบาล(GOOD) และมิติกลไกการขับเคลื่อน (4P) ไว้ในรูปแบบเดียว ต่างจากรูปแบบที่มีอยู่เดิมที่มักเน้นเพียงมิติใดมิติหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตนะ (2561) ที่เน้นความสอดคล้องภายในและความเหมาะสมกับบริบทของรูปแบบที่ดี

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้นำเสนอ "รูปแบบ GOOD-4P สำหรับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" ซึ่งมีโครงสร้างแบบระบบ (System Model) ที่แสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ สมรรถนะบุคลากร กระบวนการ (Process) ได้แก่ 4P ทั้ง 4 และผลลัพธ์ (Output) ได้แก่ ระดับธรรมาภิบาลใน 6 หลัก โดยมีบริบทองค์กรและชุมชน (Context) เป็นกรอบแวดล้อม จุดเด่นที่แตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้าคือ การระบุ "Platform" (P4) เป็นกลไกที่ขาดหายไปในเทศบาลตำบลขนาดกลาง ซึ่งเป็นจุดเชื่อมที่ทำให้กลไก P1-P3 ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นับเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาธรรมาภิบาลท้องถิ่นในบริบทเฉพาะ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลวัดธาตุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.87) โดยหลักนิติธรรมมีค่าสูงสุดและหลักความโปร่งใสกับหลักความคุ้มค่ามีค่าต่ำสุด ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดคือสมรรถนะบุคลากร รองลงมาคือความ

โปร่งใสในการใช้งบประมาณและการมีส่วนร่วมของประชาชน นำไปสู่การพัฒนา "รูปแบบ GOOD-4P" ที่ได้รับการยืนยันความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญในระดับมากที่สุด ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เทศบาลตำบลวัดธาตุควรนำรูปแบบ GOOD-4P ไปใช้โดยเริ่มจากการพัฒนา P1-People ก่อน ผ่านการจัดหลักสูตรอบรมสมรรถนะบุคลากรเฉพาะด้านธรรมาภิบาล ควบคู่กับการพัฒนา P4-Platform เพื่อสร้างระบบข้อมูลสาธารณะที่รองรับ P2 และ P3 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดหนองคายควรนำรูปแบบ GOOD-4P ไปเป็นแนวทางในการประเมินธรรมาภิบาลและสนับสนุนการพัฒนาระบบสารสนเทศสาธารณะให้แก่เทศบาลตำบลในพื้นที่ โดยเฉพาะระบบการเปิดเผยงบประมาณออนไลน์

3. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรพิจารณาผนวกกลไก P4-Platform เข้าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับเทศบาลตำบลทั่วประเทศ เพื่อยกระดับธรรมาภิบาลอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลของการนำรูปแบบ GOOD-4P ไปทดลองใช้จริงในเทศบาลตำบลวัดธาตุในระยะ1 ปี (Implementation Study) เพื่อประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงรูปแบบก่อนการขยายผล

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลระหว่างเทศบาลตำบลขนาดต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทฤษฎีธรรมาภิบาลท้องถิ่นไทยที่มีความเป็นสากลและบริบทเฉพาะประเทศ

3. ควรศึกษาบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ (AI) และเทคโนโลยี Blockchain ในการยกระดับความโปร่งใสและการตรวจสอบงบประมาณท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นแนวทางใหม่สำหรับ P4-Platformในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

เทศบาลตำบลวัดธาตุ. (2567). รายงานผลการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการเทศบาลตำบลวัดธาตุ ประจำปีงบประมาณ 2567. หนองคาย: สำนักปลัดเทศบาลตำบลวัดธาตุ.

ธีรศักดิ์ รัตนธำรงค์. (2567). การเปิดเผยข้อมูลงบประมาณดิจิทัลและธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดน. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 17(1), 88-110.

พิมลพรรณ จิตต์จำนงค์. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคเหนือ. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์*, 21(1), 34-58.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2561). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา: กรณีทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธิ์.

สุวรรณา สุขประเสริฐ. (2566). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 49(2), 45-68.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2562). คู่มือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บริษัท วิชั่น พริ้นท์ แอนด์ มีเดีย จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2565). รายงานผลการประเมินธรรมาภิบาลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ 2565. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.ร.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2566). รายงานสถานการณ์การทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปี 2566. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ป.ป.ช.

Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research (3rd ed.)*. SAGE Publications.

Fukuyama, F. (2022). Getting to Denmark: Democratic governance and the rule of law. *Journal of Democracy*, 33(2), 14-27.

UNDP. (1997). *Governance for sustainable human development: A UNDP policy document.* United Nations Development Programme.

Ullah, A., Pinglu, C., Ullah, S., & Khan, S. (2022). Determinants of good governance in local governments: Evidence from South Asia. *Public Organization Review*, 22(3), 621-638.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis (3rd ed.)*. Harper & Row.